

Jegyzetek a műfordító Baksayról

Apám, Mészöly Gedeon, ifjúkorában Baksay Sándor akaratából került tanárnak a kunszentmiklósi gimnáziumba. Baksay ismerte, és számontartotta nagyapámat, a tabajdi lelkipásztort, aki valaha Arany János diákja volt Nagykörösön, s végbizonyítványába azt írta Arany tanár úr: „Mészöly Pál költőiekben is ékesen fogalmaz.” Apám Kolozsvárt szerezte meg a tanári oklevelet, s éppen készült beadni pályázatát valamelyik erdélyi gimnáziumba, mikor Baksay az egyházkerületi gyűlésben összeakadt nagyapámmal. Elkérdezgette tőle, mit csinálnak a fiai, s így terelődött a szó apámra.

— Miért menne a tanár fiad olyan messzire, mikor éppen nekünk is kellenék egy geográfus Szentmiklóson?

— De az én fiam latin—magyar szakos.

— Annál jobb! Aki latinul tud, mindent tud, aki latinul nem tud, semmit se tud. Adj csak be pályázatát mihozzánk a fiad: gondom lesz rá.

Kunszentmiklósról érkezve, apám első útja a parókia irányába vezetett; de már útközben találkozott Baksay Sándorral a Kaszinó utcán. A jeles püspök épp az útszéli árkon átvetett pallóra lépett, s apám szembe kerülve véle, tisztelettel félre állt.

Baksay ránézett s ezt mondta:

— „Keskeny a palló kettőnek”...

Itt nem engedte le a hangsúlyt. Várakozón mosolygott.

— „Nem térhet ki a Dani” — folytatta apám a verset, fölfogva hirtelen, hogy az a pár szó Arany-idézet volt, a Vörös Rébékéből.

Kunszentmiklós pástora kezét nyújtotta:

— Öcsémuram ezzel megnyerte a pályázatot!

Miért szedem elő a családi legendáriumból ezt a kis történetet? Mert úgy érzem, minden magyarárzkodásnál jobban megvilágítja: mit jelentett Arany János Baksay Sándornak, s annak az egész kornak és körnek, melynek Baksay szelleme is egyik ékes kivirágzása volt.

Így közelítve a műfordító Baksayhoz, talán nem lesz oly meghökkentő, hogy ő, ki a hexameternek kiváló mestere volt, Homéroszt mégis a Toldi s a Buda halála verselésére emlékezve költötte magyarra.

A mai olvasó föltehetőleg csodálkozik, hogy Baksayt a hexameter mesterének mondtam. De csak azért e csodálkozás, mert Pharsalia-fordítását sikerült úgy eltemetnünk, hogy még a Magyar Irodalmi Lexikon sem említi meg Baksay-című alatt. Nos, Homérosz későbbi magyarázója, fiatalon — a halasi gimnázium tanáraként — formahíven, tökéletes hexameterekben fordítja Marcus Annaeus Lucanus Pharsaliáját. 1869-et írnak már, mire megjelenik Ráth Mórnál Pesten, mint a Magyar Tudományos Akadémia 130 aranyával jutalmazott pályamű. Meghatottan tartom kezemben a kopott kis könyvet, melybe Baksay maga kezével írta be: „M. Kir. Egyetemi Könyvtárnak — Baksay”. Akárhon ütem föl, meggyőző ez a magyar Pharsalia, hogy fordítója minden nehézség nélkül tolmácsolhatta volna az Iliászt s az Odisszeát is eredeti versformájában.

Egy ütközet leírásából idézek:

*A görög eddig csak falait megvédeni küzdött:
Most támadni akar. Tüzes üszköt rejteget a pajzs,
S éj idején elszánt fiatalság ront ki merészen.
A daliáknál most nem dárda, nem öldöklő ív —,*

*Tűzvész a fegyver. Szaporán végig viszi a szél
 És a rómaiak hadiművein átragadozza.
 Bár nyers fával küzd: gyorsan terjed dühe mégis;
 Annyi szövétnekről harapózik, s messze kanyargó
 Füstnek barna nyomán szétröpködven megemészti
 Nemcsak a fát, hanem a szirtek roppant tömegét is;
 És a goromba kövek szétmállnak murvahomokká.
 (Pharsalia, III. ének, 497—507. sorok)*

És íme egy tengeri csata megjelenítése:

*A gerelyek már nem kézből csóválva repülnek,
 És sebeket már nem távolba lökött kelevéz ejt.
 Most kar karra feszül. Pallos dönt tengeri harcot.
 Állva hajójuknak párkányán, szembe fogadják
 A vágást. Egy sincs az elestek közt, ki az önnön
 Népe közé buknék; magasan tajtékozik a vér,
 És a hullámok felszínét lepve megalszik.
 (Pharsalia, III. ének, 567—573. sorok)*

Vagy lássuk Caesar és Cleopatra találkozását:

*Vendégség követé örömét a fő eseménynek.
 Itt pazarul Cleopatra kitárta egész ragyogását,
 Melynek még nem volt Rómába behozva divatja.
 Mert csarnokszerű volt a hely, mineműt alig épít
 Korcsabb kor fia is; kincsektől roskadozott a
 Mennyezet, oszlopait beborítá gazdag aranyzás.
 A falakon nem tört márványdarabok ragyogának:
 Állt az agát tömören, s a bíborral ragyogó kő;
 A palotának egész talaján gázolnak onyxot;
 — — — — —
 Eltelepedtenek a nagyok, és a nagyok nagyja Caesar.
 Ott vala szemtelenül kendőzött gyilkos alakkal,
 Egy testvérférjet s jogarat nem tartva elégnek,
 Rakva veres tenger zsákmányaival Cleopatra.
 Kincscsel övedzi nyakát, fűrtit csillog piperétől;
 Keble fehér fénnyel kisugárzik sidoni fátylán...
 (Pharsalia, X. ének, 108—116. és 136—141. sorok)*

De amilyen bizonyos, hogy Baksay nehézség nélkül kezeli a hexametert, olyan világos az is, hogy ő ebben a formában ritkábban mutatja azt a természetes — és mégis sajátos — nyelvi erőt, mely Homérosz-fordításaiban még a magyaros verselés ellen berzenkedőket is lefegyverzi.

Hexameterben Baksay olykor mintha a nyelvújítás korának stílusvilágába tévedne vissza. A polgárháborúk kilátástalan harcairól egy helyt így szól:

*Kell-e nekünk diadalmeddő viadalmakat űzni?
 (Pharsalia, I. ének, 13. sor.)*

Máskor meg mintha valami értekező próza hangja ütne át a versen :

Hadtani szempontból kétképen volt ez előnyös...
(Pharsalia, X. ének 512. sor.)

Olykor egy kissé körülményesnek érezzük a kifejezést ; például mikor a vadászokra támadó sebesült oroszlánról azt írja :

Számba se véve sebét, rohanást tesz fegyverek ellen.
(Pharsalia, I. ének, 213. verssor)

Persze egy-két ilyen szeplő szinte minden fordításon akad. Baksaynál se tűnnék ez föl, ha nem tennénk mellé — a másik Baksayt : azt, aki Homéroszt magyarra költötte. Így mondom : *költötte*, mert lelkéből lelkezett művének széles mezején végig az ő baranyai gyökerű, gazdag nyelvezte virágzik, frissen és változatosan. A görög hősök, istenek, istennék „anyanyelvi fokon” beszélik ezt az idiómát ; szavukra figyelve, eszünkbe sem jut, hogy fordítást olvasunk. Hallgassuk csak Thétisz istenasszonyt, amint fiáról szól :

*Délceg volt a gyermek, hatalmas és tetsző ;
Ékesen sudárczott, mint csemete-vessző ;
Hős a hősek között, mert úgy nevelgettem,
Mint szép fiatal fát televény telekben.*
(Iliász, XVIII. ének)

Vagy hallgassuk csak, milyennek látta Hermész a tündér Kalüpszó barlangját :

*A barlang tűzhelyén thuja, cédrus égett,
Illatja áthatja az egész környéket,
Bent az istenasszony szép dalát zengette,
Arany vetélővel vásznát szövögette.
Bokor-erdő vet a barlangra árnyékot,
Ciprusok, égerfák, karsú jegenyék ott ;
Ágán jegenyének, ciprusnak, égernek
Szárnya-csattogtató madarak fészkelnek.
A bagoly, a karvaly, a tengeri kánya,
Mindnek a sós vízből kerül a zsákmánya,
A barlangot lugas futja be, temérdek,
Egymásra zsendülnek a kövér gerézdek ;
Ott egymás tövében négy szép forrás fakad,
Testvérek, — de ahány, annyifelé szalad ;
Ott puha pázsitja zöldellő mezőnek,
Jácint, violával kihimezett szőnyeg :
Akárki látná ezt, — isten is ha nézné,
Az is megcsudálná, azt is megigézné.*
(Odisszea, V. ének.)

Vagy lássuk a gyors lábú Páris csatába indultát :

*Magas csarnokában Páris sem vesztegel.
Fényes fegyvereit sietve szedte fel.
Sokféle zománccal páncélja kiírva,
Végig az utcákon könnyű lába bírja. —*

*Mint kezes paripa, ha unja a jászlat,
Kötélét szakítja, a szabadba vágta,
Reng a föld alatta, amerre kalandoz,
Fördeni elnyargal a sebes folyamhoz;*

*Délcegen azután a fejét felveti,
Nyakán a sörényét szellő lebegteti,
Kényes is magára, könnyen szedi lábát,
Ösmert járására iramodva vág át: —*

*Pergamus várából Páris úgy szökele,
Fegyvere fényében napként tündökölvé.
(Iliász, VI. ének.)*

Szinte nehezemre esik abbahagyni az idézést, ragad a szöveg magával, mint az elszabadult csikó.

Summa summarum: a Lucanus-fordítást a Homérosz-átköltésekkel egybevetve világossá lesz előttünk, hogy Baksay jó ritmusérzékkel, folyékonyan ontja ugyan a hexametereket, de közben úgy érzi magát, mint aki vendégségben van s nem megszokott öltönyét viseli. Otthon ő a magyar tizenkettősökben van.

Mint ahogy ebben érezte magát otthon olvasóközönsége is. Szüleimtől tudom, hogy Baksay Iliásza a maga korában revelációként hatott, s úgy hódított egyre szélesedő körben, mint egy új Jókai- vagy Mikszáth-regény.

1897-ben jelenteti meg Baksay az Iliász első hat énekét, a Kisfaludy Társaság kiadásában. Ennek a kiadványnak előszavában azt írja, hogy húsz éve mutatta be munkájából az első részleteket a társaság egyik ülésén. Ez tehát 1877-ben lehetett. Arany János hátrahagyott kéziratái közt találtak egy kis verses paródiát, mely — Arany László szerint — 1880 körül keletkezhetett. Íme a vers:

KLASSZIKUSOK KÖRMÖNFONT FORDÍTÁSA

*(Igaz jó magyarsággal.)
Múzsza, nekem énekeld el
Az Akhilles haragját,
Mely nagyon megtizedelte
A görögök kobakját:*

*Bátor lelkét sok nagy hősnek
A pokolba kergeté,
Magát pedig mint egy dögöt
Kutyákkal megéteté:*

*S bételt Zeüsz akaratja,
Mióta Atreus fattya
Agamemnon s Akhilles
Összeveszett, a híres.*

Vajon Baksay felé vágott volna ennek a kis rögtönzésnek az éle? Amikor Arany halála után megjelent hátrahagyott versei közt, Baksay magára vette. Hogy megértsük, hogyan s miért: egy kissé hosszabban kell idéznem főntebb említett előszavából:

„Homer akár prózában, akár hexameterben fordítva, nem igen vonzó olvasmány. Fáraszt és untat, a nélkül hogy gyönyörködtetne. Ezt mindazok, a kik nyíltan magasztalják s ti-

tokban unják, kénytelenek megvallani, ha őszinték akarnak lenni; egyszersmind tűnődve kérdik maguktól: Miért nevezik Homéert minden epikusok királyának, s miért költeményeit és különösen az Iliászt, minden hősköltemények tükörének és remekének? Senki sincs oly elbizakodott, hogy Homerusban, — és senki oly szerénykedő, hogy a maga ízlése tökéletlenségében keresné a hibát.

Talán inkább a fordítások nehézsége, az idejét múlt s mindig is idegennek maradt hexameter alak teszi kelletlenné? — Hogy venné ki magát magyarosabb alakban, például alexandrinben, mely a magyar elbeszélő költészetnek hivatalos nyelve?

Erre a kérdésre magamnak kívántam megfelelni azokban a töredékekben, melyekből ez-előtt húsz évvel a Kisfaludy Társaság egyik ülésén bemutattam a *Zeusz rászedését*. (Iliász, XIV.) Hatása nem volt kedvezőtlen még a klasszikus formák védelmezőinél, Hunfalvynál, Toldynál és Zichy Antalnál sem. Aranynál sem talált visszatetszésre, sőt némi méltatást olvashattam ki azokból a megjegyzésekből, melyekkel kéziratomat kísérte; noha erős a gyanúm, hogy az az alkalmi szesszenés, mely hátrahagyott versei 441-ik lapján olvasható, az én kísérletem okán pezsdült ki lelkéből."

Emlékszem, apám váltig mondogatta, hogy Baksay fölösleges érzékenységgel vette magát arra ama kis tréfa gúnyát. Utolsó tanulmányai egyikében is kitér erre a kérdésre apám:

„A finom stílusérzékű Arany csak komikus eposz versalakjának választott hexametert, azonban komoly eposzaihoz a rimes tizenkettest tartotta méltónak. *Klasszikusok körmönfont fordítása* című paródiáját éppen ezért nem középmetesztes tizenkettesben írta, mint Baksay a maga Iliász-fordítását, hanem szaporázó ütemű táncnóta sorokban, hogy a komikumot az epikus tartalom és nem epikus versalak közti ellentét is nevelje, követve Csokonai *Békaegérharc*-a versalakjának és nyelvének stílusát. Aranyak az a tréfás verse is tehát, ha összevetjük komoly eposzai versalakjával, azt mutatja, hogy Arany is a rimes tizenkettest tartotta a magyar költői nyelv eposzi versalakjának. Vegyük figyelembe azt is, hogy Ariosto lovagi eposzáinak stanzáit Arany magyar fordításban páros rímű tizenkettesekre váltotta: ő tehát példát is adott arra, hogy *más népnek sajátos nemzeti versalakban írt eposzát a magunk nyelvére a magunk nemzeti epikai versalakjában fordítsuk, tudniillik a rimes tizenkettesben.*” (Mészöly Gedeon: Az Odisszea magyarra fordításának módszere. — Acta Universitatis Szegediensis. Sectio philologica, 1956. Szeged.)

Amikor Baksay az Iliász első hat énekét közreadta, még élt Péterfy Jenő, s igényes és terjedelmes kritikai ismertetést írt a könyvről. (Budapesti Szemle, XC. 1897. — n — aláírással.) Péterfy kritikája inkább elismerő, hiszen ilyen mondatokat jegyezhetünk ki belőle: „Baksay fordítása megérdemli, hogy elfogadjuk azon alapokat, melyeken fölépült s örömmel elismerjük azt a dicsőséget, hogy Homeros első igazán magyar fordítása.” És mégis... Baksay híveit és tisztelőit meglephette, hogy Péterfy elismerése nem egyértelmű, s cikke tónusában itt-ott ironikus. Miután megírja, hogy régebbi szolgai Homérosz-fordításainkat legfőljebb diákok használhatták puskának, Baksayt így jellemzi: „Ő belevitte fordításába törzsökös magyarságát, népies érzékét, eltanulta Arany epikai nyelvének modorát s így hun módra fölfegyverkezve indult Ilion ostromára. A mit Faludi a Cortegianón próbált, azt Baksay Homerossal kísérlette meg. A chitón helyett subába bújt s a görög hősöknek is egy kis magyar bajuszt adott.” Mint látjuk, Péterfy ceruzája elsőként jegyezte a magyar versformában szóló Homérosz-fordítás margójára azokat a kérdőjeleket, melyeket az utókor kritikusi és filológusai azóta bőven szaporítottak. Péterfy úgy véli, hogy „Baksay Homerost túlságig átírja a népiesbe.” Az új fordítás nyelvi karakterét taglalva, megjegyzi, hogy „Homeros nyelve nem népies oly értelemben, mintha a nép ajkáról ellesett, a közbeszédben ritkábban előforduló kifejezések gyűjteménye volna”. Apám beszélgetés közben sokszor fölemlgette ezt a Péterfy-cikket s visszatért rá már említett öregkori tanulmányában is: „anachronizmus is volna Homéroszt úgy képzelni el, mint aki valami tájszótárból böngészi össze a népi szavakat. De éppoly anachronizmus efféle föltenni Baksayról. Hiszen ő még annyira vidéki magyar volt, hogy rá nem szorult arra, hogy úgy lesegesse el a nép nyelvét.”

A sarkalatos kérdés persze az: mit hívunk népnyelvnek?

Említett tanulmányában Mészöly Gedeon oly elmélyültlen, s az enyémnél nagyobb tárgy-ismerettel feszegeti a problémát, hogy úgy érzem, e ponton illik félreállnom, s neki adnom át a szót:

„Galeotti csodálkozott azon, hogy Magyarországon ugyanazokat az énekeket megérti és velük »ugyan él« úr is, paraszt is. Valóban Magyarországon egymástól annyira eltérő dialektusok soha nem voltak, hogy szükség lett volna közérthetőség miatt külön udvari irodalmi nyelvre. Hibás az a fölosztás, hogy van népnyelv, van *műveltek* nyelve — mintha bizony a népnyelv, melytől Petőfi és Arany és József Attila érdemesnek tartotta tanulni, műveletlen nyelv volna. A meglévő magyar nyelvrétegek közti jelentős különbséget a *foglalkozás, életmód és beszéd tárgy* különbsége okozza.

Mármost a filológiai megfontolást el nem mellőző Homérosz-fordítónak föl kell vetnie azt a kérdést, hogy az Odisszea társadalmának élete nagyvárosi élet-e, vagy a földművesek, parasztszók, kétkéz-munkások világa? Laertes, a király apja, kinn él a tanyán, szőlejében dolgozgat, nyáron a szabad ég alatt aluszik, télen a tűzhely mellett. Ulixisz király nemcsak szükségből ékel össze tutajt, hanem vőlegénykorában maga faragta a nyoszolyáját, és fűkaszázásban is versenyre állna bárkivel. Különben személye körüli minisztere a számadókanásza. Telemachus királyfi, ha elunja magát a palotában, napokra is elveszi magát a mezőre a disznók, birkák mellé. A gazdag Alcinous királynak, istenek atyjafiának dédelgetett leánya maga is mossa a szennyeset együtt a szolgálókkal. Anyja meg, a hatalmas királyné, a maga szőttére ismer rá abban a ruhában, melyet tudta nélkül ajándékozott leánya a mezítelen Ulixiszesnek. Mikor egyik király a szomszéd királyhoz kocsin küldi tovább a vendég királyfit, akkor maga a vendéglátó királyfi a kocsis. Áldozati lakomán a tulokkal olyan ügyesen elbánik a királyi család, akár minálunk a disznóval a böllér meg a bejáró asszonyok. Na mármost az ilyen életmódú társadalom bizonyára nem a városok társadalmához áll közelebb, hanem a mai és régi földművesek, pásztorok, kétkéz-munkások társadalmához. Milyen hangulatú nyelv illik tehát az ilyen görög társadalom képét adó költemény magyar fordításához? A népnyelvből lett *költői* nyelv, mely a régi énekek és népmesék megfelelő nyelvi elemeit is fölhasználja. Ezt a nyelvet általában kettő jellemzi: először az, hogy nincsen összekeverve a programszerű nyelvújítás szó- és kifejezőképességével; másodszor az, hogy állományához tartoznak olyan — régen magyarságszerte általános — szavak, szólások, mondatfűzések, melyek a mai »városi« nyelvben ismeretlenek, vagy szokatlanok. Az Odisszea görög nyelve is a természethez közel álló társadalom nyelvéből lett költői nyelv, nem Teokritosz műnépi alakjainak nyelve: az Odisszea görög nyelve is a régi görög népnyelv elemeivel van átszőve és sok hagyományozott nyelvrégiséget megőrzött.

Az íróasztali stílusérzék és a néppel együttélésből fakadó stílusérzék közti különbséget és az Odisszea stílusának nem értését látom én abban, hogy általánosan elterjedt kritikusi vélemény Baksay Homérosz-fordításáról az, hogy — nem törődve a filológiai hűséggel — paraszatos, az Akropoliszból Tisza-menti csárdát csinál, a görög hősökből pörge bajszú legényeket, a fenséges Zeüszből subás falusi öreg bírót stb.

Vizsgáljuk meg a filológus szemével Péterfynek egy filológiai igényű fejtegetését, mely rávilágít a Baksay Homérosz-fordítása stílusát ért kritikák filológiai elhibázottságára.

Van Baksayban ez a sor:

Zeüsz *ballag* legelől, a többi mögötte.

Péterfy azt, hogy Baksay itt egyszerű »megy« jelentésű görög igét fordított *ballag*-gal, azért hibáztatja, mert szerinte a *ballag* nem fejezi ki az Olimpos ura lépteinek fenségét úgy, mint az olvasó képzeletének nagyobb szabadságot engedő *megy*. »Ez a jó magyar *ballagás* — úgy mond Péterfy — eszünkbe juttatja a falusi bírót, vagy a tisztessen öltözött komoly parasztot, amint vasárnap a templomba indul. A menés módjának az a kissé vaskos árnyékolása nem homéri, hanem a magyar fordítás színezése.« Én azonban Péterfyvel szemben hadd idézzem a Szigeti Veszedelemből a Zrínyi vitézi haláláról szóló, következő sorokat:

*És az várbul kimegyen nagy bátor szűvel,
Előtte törökök futnak szerte-széjjel,
A piacon megáll és szörnyű szemével
Nézi, hogy hun vagyon pogány nagy sereggel.*

*Ily kegyetlenül jön oroslány barlangbul,
És ily szörnyen fénlík cometa magasbul,
Ez nagy országokra kár nélkül nem fordul,
Szörnyű jövődöket hordoz hatalombul.*

*Így félnek törökök Zrini látásátul,
Mert tudják, nagy veszélyekre rájuk borul,
Zrini piacon is nem maradhat lángtul,
Azért lassan ballag az külső kaputul.*

*Hun vagytok ti mostan, világrontó népek?
Hun vagytok, földemész, szörnyű seregek?
Hun török, hun tatár, sötét szercesenek?
Hun vagytok, három világrul kevert népek?*

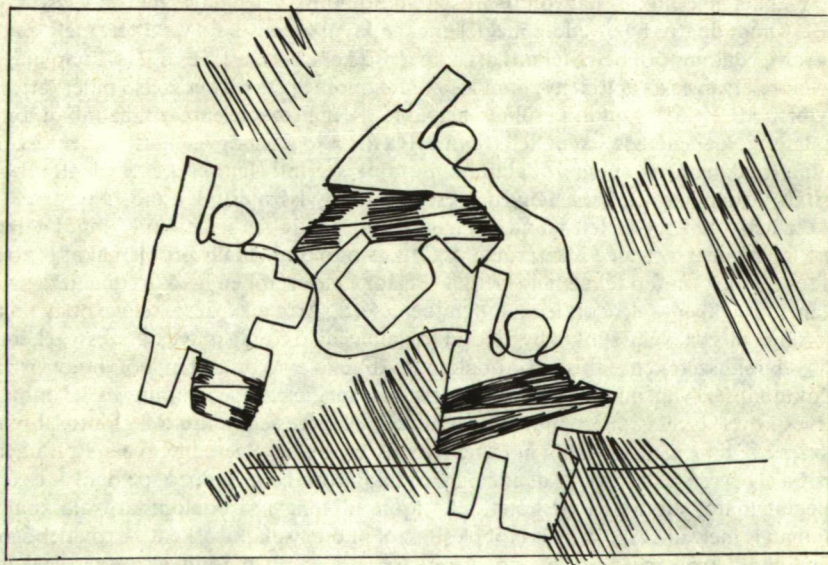
*Ihon, előttetek Zrini áll fegyverben,
Hun van a török Márs vakmerő szűvében,
Delimán? Hun száz más ebben a seregben,
Kik Zrini vérét szomjazták békeségben?*

Ebből a részletből is érezheti az olvasó azt a megrendítő fenséget, mely a vitézi halálra magát elszánt Zrínyinek minden mozdulatából kitűnik, abból is, melyet ama legeposzibb nyelvű költőnk ballag szóval jelöl. Kérdem az olvasótól: a (Péterfy szemlélete szerinti) kedélyes, falusi-as, subás parasztbíró látja-e itt maga előtt a ballag szó miatt Zrínyiben, a fenséges szigeti hősből? Kérdem: mi az oka annak, hogy a művelt Péterfynek a ballag szó epikai stílusértékét illetően csak a subás parasztbíró jut eszébe, nem pedig legkiválóbb eposzunk legelső hőse, akinek méltóságos lépteit legnagyobb eposzirónk, Zrínyi, szintén a ballag igével festi? (Meggjegyzem, hogy Balassa Bálint a falusi bíró mozgásától még inkább különböző mozgású, szép várkissasszony virágok közt való andalgását festi a ballag-gal!)

Megmondom, mi az oka Péterfy e mulasztásának. Egyik, amiről nem tehet, az, hogy magyar nyelvbősége és nyelvérzéke más irányú volt, mint Baksayé; másik az, hogy — az általános szokást követve — magyar Homérosz-fordítás stílusának megítélésére elegendőnek tartotta a görög filológiát, nem tartotta szükségesnek a magyar epikai nyelvnek is filológiai kutatását és megismerését. Pedig ismétlem: a görög és magyar filológia két oszlopára kell fölépítenünk a magyar nyelvű Odisszea boltívét, mert ha csak az egyik láb hiányzik is, épületünk leomlik. Igen, és éppúgy a féllábú filológiával intézett bírálatok is.

Homérosz azért jelöli az illető helyen »megyek« jelentésű igével Zeusz lépéseit, mert az ő kifejezési eszköze a görög epikai nyelv, abban pedig nincsen a magyar ballag-nak megfelelő szó. Ha Homérosz kifejezési eszköze a magyar epikai nyelv lett volna, akkor ballag-ot írhatott volna — ahogyan ismerjük a homéroszi költészet stílushagyományhoz való ragaszkodását és szemléltető, sok változatú szókincsét. Dicséret illeti Baksayt azért, hogy beleélve magát az Iliász szerzőjének szerepébe, éppoly méltóságosnak tudta látni Zeusz járását, mint maga a régi görög költő, vagy mint ahogyan a régi magyar költő is annak látta Zrínyi bán lépkedését; és nem gáncs, hanem dicséret illeti Baksayt azért, hogy az ily méltóságos mozgást magyarul ugyanavval az igével fejezte ki, mint előtte századokkal a legeposzibb nyelvű magyar költő, Zrínyi.”

Hosszan idéztem, mert tárgyam megkívánta. No meg azért is, hogy odakanyarítsam vissza az olvasó figyelmét, ahonnan e jegyzetek elején elindítottam... Lám, Baksay abban a fiatalemberben, ott a Kaszinó utcai pallón, nemcsak a kunszentmiklósiak iskolájának talált alkalmas tanárt! Tudtán kívül, megtalálta benne az ő fordítói iskolájának majdani hű öreg ügyvédjét is.

KOTSIS NAGY MARGIT RAJZA